

Barcelona inunda França d'“Indignez-vous!”

Barcelona participa del cas més espectacular de la història editorial francesa. ‘Indignez-vous’, l’opuscle de Stéphane Hessel del qual s’han venut més d’un milió i mig d’exemplars, l’ha imprès –a Barcelona– Beta, empresa editorial que comparteix els orígens amb la llibreria Jaimes, dedicada al llibre francès.

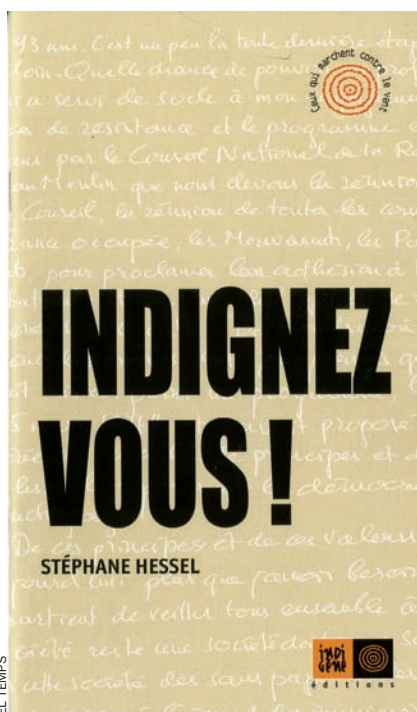
L'epicentre del tsunami provocat a França pel manifest de Stéphane Hessel *Indignez-vous!* (‘Indigneu-vos!’), fenomen sense precedents en la història de l’edició francesa, i qui sap si mundial, és perfectament localitzat: Barcelona.

Ho saben tots aquells que llegeixen la plana de crèdits de l’opuscle. El petit llibre de 32 pàgines, editat per una petita editorial de Montpeller, Indigène, ha estat imprès a Barcelona per la casa Beta. Ho poden saber, per tant, 1.600.000 francesos, els que fins la setmana passada havien pagat els tres euros de l’exemplar.

El dia del mes de novembre que el camió havia sortit de Barcelona amb els 3.000 opuscles de la primera edició i els descarregava a la seu de la distribuïdora francesa, Víctor Arnau, gerent de Beta Editorial, pensava en molts projectes, i ja considerava tancat aquest.

Només confiava que, com alguns altres títols de la jove col·lecció “Ceux qui marchent contre le vent” (‘Els qui caminen contra el vent’), amb només nou títols publicats, l’editor, al cap d’uns quants mesos, els en demanés alguna reedició, de tiratge similar a la primera, com s’havia escaigut.

Però al cap de 24 hores, l’editor trucava a les oficines que Beta té al barri de les Tres Torres per a encarregar una

Coberta de l’opuscle editat a Montpeller per Indigène i imprès a Barcelona per Beta.

segona edició de 15.000 exemplars. A partir d’aquí va ser la bogeria.

D’aquell dia ençà, els tallers de l’editorial van treballar sense parar. Durant un temps, anaven quatre màquines alhora. I només fa una setmana, quan feia quatre mesos que havia esclatat el fenomen –i atès que els exemplars de cada edició han superat de bon tros

els de l’anterior i ara el distribuïdor ja en té un bon coixí–, totes les màquines han pogut descansar de fer més crides a la indignació.

Per a atendre les demandes de l’editor, i per a no deixar en cap moment els llibreters sense exemplars, amb el temut risc que el tsunami quedés aturat, la impremta barcelonina de Beta va engegar les màquines cada dia, fins i tot els dies de Nadal, Sant Esteve, Cap d’Any i Reis, a més de cada cap de setmana.

L’equip de Beta, ens diu Víctor Arnau, va arribar a treballar en tres edicions alhora. Una edició podia enquadrar-se, una segona podia ser en procés d’impresió i la tercera, en la revisió de compaginades.

Perquè Beta no és només un taller d’impresió, és un equip professional expert que vetlla pels llibres que els encarreguen, que revisa els textos –els redactors de la casa saben idiomes–, que aconsella l’editor sobre el format, el paper i la tipografia, fins i tot sobre les característiques de la coberta. L’assessorament és global.

“En una ocasió –ens diu Víctor Arnau– vaig trucar a l’editor el dia que havíem d’imprimir un llibre seu, amb totes les planxes fetes, perquè em semblava que la coberta era desencertada. Li vaig exposar els meus arguments i em va dir: ‘Teniu raó. Com la faríeu?’ Li vaig dir com havia de ser i em va fer cas, tot i que el canvi implicava un sobrecost, perquè s’havia de tornar a dissenyar la coberta i tornar a fer la planxa.”

Una part important de clients de Beta s’hi posen en contacte des del moment que tenen una primera idea del llibre, mesos abans de publicar-se.

“Respecte al format, per exemple –ens diu Víctor Arnau–, tres mil·límetres menys poden representar un estalvi considerable i, quan el llibre és il·lustrat, un format més gros que el previst no necessàriament ha d’implacar un augment del cost. I això els ho hem de comentar.”

Beta Editorial ha editat col·leccions pròpies en català i en castellà, i també llibres per compte d’autor i d’institucions, com ara llibres universitaris, però ara es dedica en ferm a l’exportació.

“Vàrem començar amb l’exportació fa 25 anys –ens diu Víctor Arnau–,

Stéphane Hessel va rebre el 24 de febrer del 2009, a Santa Coloma de Gramenet, el 29è premi per la Pau de l'Associació per les Nacions Unides.

una època en què ningú no hi creia, perquè semblava difícil que un impressor espanyol pogués competir amb les impremtes europees, i respectar les normatives exigides. I ara el 99% de la nostra producció s'exporta. La major part, un 85%, al mercat francòfon: França, Bèlgica, Suïssa... I la resta, en tots els idiomes, anglès, japonès, xinès, rus, italià... També en fem en llengües minoritàries com ara l'alsacià, el bretó o el crioll haitià.”

Les xifres són respectables. Editen més d'un miler de títols l'any. És a dir, uns tres cada dia. Treballen amb unes cinquanta editorials, en un any. Els tiratges són ben variats: des de títols de només 500 exemplars fins a 600.000.

El manifest de Hessel és un cas excepcional a la casa, i també a l'edició mundial. A més, ha tingut un efecte positiu sobre els restants títols de la col·lecció, alguns dels quals s'han hagut de reeditar cinc vegades.

Els llibres que imprimeix Beta a Barcelona poden formar part de col·leccions –“ens agrada de fer col·leccions senceres”, ens diu Víctor Arnau– o bé correspondre a llibres singulars, fora de col·lecció, com els de regal, il·lustrats.

El tracte de Beta amb l'editor és personal. Així poden contribuir a millorar l'edició. Per aquesta raó descarten treballar amb els grans grups, on és difícil que hi hagi un sol interlocutor i, encara més difícil, participar del procés d'edició, en contacte amb l'editor.

Beta no apareixerà en els llibres francesos editats a Catalunya pels grans grups. GF-Flammarion imprimeix algunes col·leccions econòmiques de butxaca a Novoprint, de Sant Andreu de la Barca, i Le Livre de Poche o J'ai lu, de Nouveau Monde Éditions, a la Rosés, de Gavà.

Beta destina un equip estable a cada projecte, des del moment de la gestació

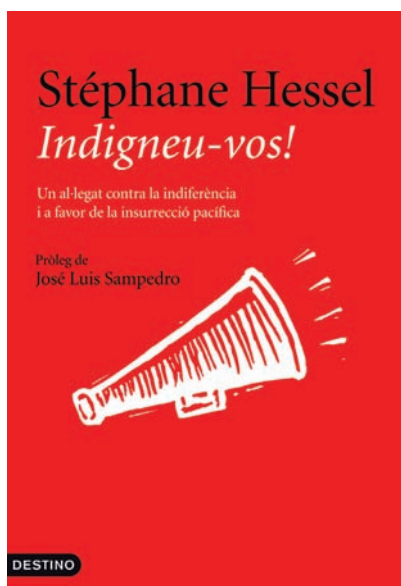
de la idea fins a l'enquadrament del llibre. L'equip vetlla per totes les fases del procés. En algun cas, ha corregit badades de l'editor. “Fins i tot detectem faltes d'ortografia: som francòfons, tots sabem francès, a Beta”, diu Víctor Arnau.

També hi detecten errates. N'hi ha sovint a les pàgines de crèdits, i a les cobertes, perquè sovint es fan a última hora.

No tots els llibres impresos per Beta exhibeixen el nom de l'editorial. Hi ha editors que amaguen el nom i el lloc de la impressió i indiquen, només, que el llibre és imprès a Europa.

Cap problema, per a Beta, que ja accepten de treballar des de la discreció. Ja els va bé que els seus clients desconguin quins altres editors són també clients seus.

“Quan visiten les nostres oficines –ens diu Víctor Arnau–, els atenem en un despatx on no hi ha mostres de

El setmanari francès *Le Nouvel Observateur* ha dedicat la portada del número del 24 de febrer al 2 de març a Hessel, arran del fenomen *Indigneu-vos!*. Coberta de l'edició catalana, que sortirà a la venda el dia 15 de març. L'aquarel·la de Paul Klee *Angelus Novus* il·lustra l'opuscle *Indigneu-vos!*

futurs llibres d'uns altres editors. I quan visiten el nostre taller, igual. No els deixem veure quins llibres imprimirem, perquè poden ser competència directa dels seus.”

París no compta. Si l'epicentre físic del tsunami es troba a Barcelona, l'epicentre cultural és situat no pas a París, sinó al sud de l'estat francès. Per primera vegada, un llibre francès d'impacte no neix, no es cou, a París. Es cou a Montpeller, i el fenomen sorgeix primer de tot a Tolosa de Llenguadoc.

Els editors el van detectar a Tolosa de Llenguadoc i, per ones concèntriques, va arribar primer a Marsella i posteriorment a la Bretanya. Després, a tot França, París inclòs. I ha afectat tota mena de gent, joves i grans, homes i dones, rics i pobres, gent de dreta i d'esquerra, burgesos i antisistema, indignats i panxacontents.

Tothom ha volgut saber què hi diu Hessel i per això l'opuscle ja s'ha traduït, o es tradueix, a 22 idiomes. L'edició catalana, la publicarà Destino el dia 15 d'aquest mes de març.

Sigui des de l'entusiasme, sigui des de la tafaneria, pocs francesos s'han pogut resistir a la temptació. Són només tres euros i només quinze minuts de lectura.

Stéphane Hessel, heroi de la resistència francesa, europeista de biografia i de convicció —neix a Berlín i es fa francès de jove—, defensor dels drets

universals —participa en la redacció de la Declaració dels Drets de l'Home— i deslligat de qualsevol confessió —de família jueva, no se'n sent gens—, era el personatge ideal per a fer sentir la seva queixa, tot i que la defensa dels palestins i l'atac a Israel del manifest ha suscitat divisió d'opinions.

La seva biografia és impecable i curiosa, i això l'ha fet respectat i popular. Molts llibres han divulgat la seva vida. Ho ha fet ell mateix, amb les seves memòries i amb llibres de converses.

El 4 de febrer del 2009 va rebre, a Santa Coloma de Gramenet, el 29è premi per la Pau de l'Associació per les Nacions Unides.

La seva vida, abans de la guerra, és la del fill de Helen Grund, l'autèntica dona que va estimar els Jules i Jim de la novel·la autobiogràfica de Henri-Pierre Roché —escriptor que li va fer de segon pare, quan va anar a viure amb la seva mare— adaptada al cinema per François Truffaut. I també la de molts amics i coneguts il·lustres, com Walter Benjamin, recordat al text d'*Indigneu-vos*, a través del comentari que el filòsof alemany va fer de l'aquarel·la de Paul Klee, del 1920, *Angelus Novus*, reproduïda a l'opuscle.

La seva vida durant la guerra és la de l'home que treballa al costat de De Gaulle, a Londres, és detingut i torturat pels alemanys a França i, gràcies al seu enginy, pot fugir tres vegades de camps de concentració i de treball nazis.

I la seva vida a partir del 45 és la de l'ambaixador de França a les Nacions Unides.

A més, Hessel reivindica l'esperit i l'ideari polític de la resistència francesa. Primer, l'esperit de la indignació i del compromís i, més tard, el programa de la reconstrucció nacional i social de França —amb la nacionalització dels sectors energètic i financer— després de la desfeta de la Segona Guerra Mundial, és a dir, la reconstrucció que acomplí Charles De Gaulle, cada vegada més idealitzat.

Curiosament, el text de Hessel té l'origen en la irritació provocada per la utilització electoral que el president Sarkozy va fer de la resistència.

El maig del 2007 va dir al santuari de la resistència, el *plateau des Glières*, a l'Alta Savoia, que hi tornaria cada any si era elegit president. Indignats, un grup de resistents va decidir de fundar una organització per a celebrar cada any un acte, al marge del presidencial. El 17 de maig del 2009 el conferenciant invitat va ser Stéphane Hessel. Hi

Hessel és fill de la dona que va estimar els Jules i Jim popularitzats per Truffaut

va invocar el programa del consell nacional de la resistència, del 1944, text elaborat en la clandestinitat.

Sylvie Crossman, editora d'Indigène –juntament amb el seu marit, Jean-Pierre Barou–, era entre els assistents a l'acte i va veure que aquell discurs es podria convertir en un text idoni per a la col·lecció “Ce qui marchent contre le vent”.

Stéphane Hessel va acceptar de bon grat, com ha acceptat de participar activament, malgrat haver passat la barrera dels noranta anys, en la defensa de les seves idees, bàsicament humanistes i socialitzants, a través de la seva presència en molts actes i en la fundació d'associacions.

La seva popularitat i el seu prestigi són tan fermes que per a Régis Debray l'èxit d'*Indigène-vos!* –ha declarat a *Le Nouvel Observateur*– és, més que l'èxit d'un text, el d'un home.

La llibreria Jaimes. Per a l'editorial Beta, l'èxit de l'opuscle imprès per ells és l'èxit d'una família catalana francòfila, que, a més de l'editorial, va fundar la llibreria Jaimes de Barcelona, dedicada en gran part al llibre francès.

El gerent de Beta, Víctor Arnau, és nét del fundador de la llibreria, Jordi Arnau i Pericàs, impressor i fill d'impressor que la va fundar el 1941. Des del 1951, la llibreria és instal·lada al passeig de Gràcia. Arnau i Pericàs també va muntar una impremta, que va ser seguida pel seu fill, Jordi Arnau i Arnau, pare de Víctor, impremta que s'ha convertit en l'editorial i impressora Beta.

La llibreria pertany ara a Montserrat Porta Arnau, néta del fundador. La dirigeix des del 2009, i ja hi havia treballat de jove. Abans de reincorporar-s'hi, va treballar, durant vint anys, de representant d'editorials franceses per a les llibreries de la península.

Jaimes també ha estat testimoni de l'impacte del manifest de Hessel: ja és el llibre de més èxit, a la llibreria. Fins ara, n'hi han venut 700 exemplars, i el constant degoteig no se sap quan s'aturarà.

Molts dels compradors de l'opuscle entraven per primera vegada a la llibreria. També l'ha adquirit el client habitual, francès i català, i algun turista.

La llibreria Jaimes del passeig de Gràcia, relacionada familiarment amb l'editorial Beta, ha jugat a fons la carta d'*Indigène-vous!*, coincidint amb l'enfortiment de la secció francesa de la llibreria.

L'impacte de l'opuscle arriba just en el moment que Montserrat Porta acaba de potenciar i consolidar el llibre francès a Jaimes.

A banda de l'habitual fons de les col·leccions de clàssics de la literatura, i de les més populars, com la “Que sais-je?”, Montserrat Porta ha omplert els taulells i els prestatges de novel·lats de tota mena, més enllà de les literàries, i hi ha destinat l'aparador més vistós. El llibre polític del moment, per exemple, hi té ara molta més presència, i més sortida.

Després de la caiguda sobtada de l'interès per la cultura i la llengua franceses per part de les noves generacions, Montse Porta creu que ja s'ha

tocat fons i l'estudi del francès creix, entre nens, joves i adults, fins i tot com a tercera llengua, després de l'anglès. I a la llibreria ho han pogut constatar. A més, ja no hi ha llibreries que es dediquin en ferm al llibre francès, a Catalunya –no ho fa ni la francesa FNAC!–, i Jaimes ha pensat que hi havia una oferta a satisfer.

Però allò que compta, al capdavall, com va comptar en el cas de Beta a l'hora de pensar en l'exportació, és la passió francesa. “Ens agrada molt la cultura francesa, tots nosaltres som molt francòfils”, conclou Montse Porta.

Lluís Bonada